CINEMA TRUFFAUT
Ajuntament de Girona

Provisionalment: Plaça Jordi de Sant Jordi - GIRONA
Tel. 972 22 50 44
www.cinematruffaut.com
a.e: info@cinematruffaut.com

MEMBRE DE LA XARXA EUROPA CINEMAS

AKELARRE
Espanya, 2020
Direcció: Pablo Agüero
Intèrprets: Amaia Aberasturi, Àlex Brendemühl, Daniel Fanego, Daniel Chamorro
Durada: 92 min
Gènere: drama
Idiomes: Castellà i basc
Data d'estrena: 02/10/2020

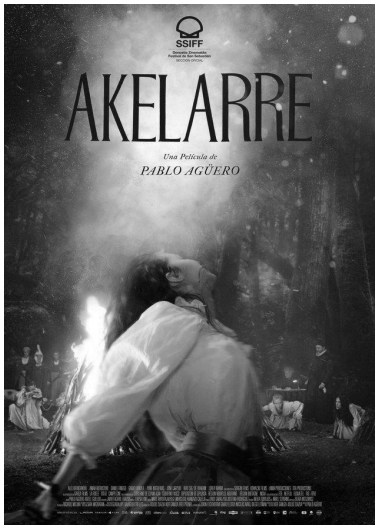

L'inquisidor tem les dones que ballen soles

"No hi ha res més perillós que una dona que balla", afirma el jutge inquisidor (Alex Brendemhül) d'"Akelarre", pel·lícula que l'argentí Pablo Agüero ha aconseguit realitzar, reunint la producció necessària, deu anys després de tenir-ne la idea a partir d'haver llegit el "Tractat de bruixeria basca" (presentat com una "descripció de la inconstància dels mals àngels i dimonis") escrit a primers del segle XVII pel jesuïta Pierre Lancre. Aquest va ser enviat pel rei Enric IV de França i Navarra perquè fes de mediador en un conflicte entre els senyors Urtibe, d'Urrunya, i els veïns de Donibane Luhzune (Sant Joan de Llum); però, en trobar indicis de suposada bruixeria, va aprofitar per exercir com a inquisidor implacable, arribant a cremar centenars de persones (sobre tot dones joves) a la foguera, escrivint després sobre els seus mètodes sanguinaris per fer confessar els "servidors del diable" a la vegada que deixava constància de les seves observacions sobre la societat basca. Una de les seves significatives observacions és que les dones del País Basc només menjaven pomes i que sempre estaven disposades a mossegar-les a la manera de la pecadora Eva. També en diu que, sense cobrir.se el cap, viuen a les muntanyes en absoluta llibertat seduint els homes, de nou tal com la primera Eva. En tot cas, com pot suposar-se, Agüero utilitza la informació del llibre de Pierre Lancre (a qui, per cert, l'historiador Jules Michelet va tenir present en escriure el seu estudi de la superstició a l'Edat Mitjana, "La bruixa", a mitjans del segle XIX) per donar-li la volta amb un punt de vista, que, contrariant absolutament el de l'inquisidor, és el d'un home amb sensibilitat feminista que ha situat dones fortes i rebels (fins i tot en el cas d'Eva Peron, un cadàver a "Eva no duerme") en el centre dels seus relats fílmics. D'altra banda, el director argentí "converteix" Lacre en un inquisidor espanyol, el jutge Rostegui, enviat pel rei d'Espanya al País Basc per tal de perseguir-hi la bruixeria.

El cas és que la història que explica "Akelarre" transcorre en un poble mariner innominat d'Euskal Herria a primers del segle XVII, però Agüero, fugint de la retòrica visual a vegades tan encarcarada dels films històrics, vol donar una textura contemporània a les imatges, a més de fosca i opressiva. Això no només per una elecció visual, sinó perquè vol fer present que aquest temor davant de les dones (que ballen o que fan una altra acció amb instint de llibertat) perdura en societats encara abocades a la misogínia: la por al propi desig (que la repressió converteix en una pulsió destructiva amb la idea que les dones transporten el Mal i arrosseguen a la perdició) i a no controlar uns cossos que voldrien sotmesos o, en tot cas, al seu servei. No és per res que l'inquisidor no només diu que no hi ha res més perillós que unes dones ballant, cosa que desperta les seves pròpies fantasies sexuals, sinó que pregunta a una de les seves víctimes per a qui ballaven perquè no pot concebre que ballessin soles, pel seu propi gust i plaer: Ha de ser per un home, ni que sigui el dimoni, que, de fet, és allò que ell és.

Les víctimes del jutge Rostegui, i de la maquinaria inquisitorial repressiva de les dones, són sis joves capturades per haver ballat en una nit de lluna plena: una denúncia d'alguns convilatans, també inquiets per alguna cosa que se'ls escapa. Estan confoses, no entenen perquè han sigut empresonades, confien que tot sigui un malentès fins que comencen a interrogar-les i torturar-les, cosa que Agüero opta per elidir visualment. Allò més interessant de la pel·lícula arriba quan una d'elles (Ana, interpretada per Amaia Berasturi, amb una mirada fascinant) s'adona que han de guanyar temps (a l'espera que els homes del poble retornin del mar amb la lluna plena) i que ho pot aconseguir explicant tot allò que volen sentir els inquisidors i fins i tot més del que són capaços d'imaginar. És una nova manifestació de la capacitat de seducció (i de guanyar temps, a la manera de Scherezade) de qui té el do d'explicar històries, i de fabular, conscient de les expectatives del seu públic. Com he apuntat, aquest és el moment culminant de la pel·lícula, aquell que millor expressa les seves intencions perquè posa en evidència l'imaginari de l'inquisidor (amb les seves fantasies libidinoses) i la lògica perversa del torturador, que busca la confessió

que “justifica” els seus actes criminals sense deixar de lamentar mai la tossuderia de les seves víctimes que els “obliga” a cometre’ls.
És per tot això que l’”Akelarre” de Pablo Agüero (l’any 1984, Pedro Olea va fer una pel·lícula amb el mateix títol que, ambientada en un poble de Navarra al segle XVII, també aborda una cacera inquisitorial de bruixes) ressona volgudament en el present. Tampoc no deu ser per res que s’hi digui que tots els mals arribin pel mar (amb gent que arriben d’altres llocs) mentre que els inquisidors espanyols (que atribueixen a la bruixeria elements, com ara llegendes i cançons, d’una tradició que no coneixen) diguin que aquella llengua “rústica” que no entenen (l’euskera, evidentment, que les noies parlen entre elles) és per parlar amb les bèsties. El text acaba amb el desig que facin atenció a l’últim i bellíssim pla en què, palpitant-hi un acte d’alliberament, l’invisible fa que cadascú hi vegi allò que hi vol veure.

Imma Merino
Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona